

Nazi Almanyası'nda "Lord Haw-Haw" Radyo Propagandasına Karşı İngiltere'nin "Nasti News" Kısa Film Propagandası Üzerine İnceleme

CANER ÇAKI

Öz

İkinci Dünya Savaşı'nda Nazi Almanyası, Müttefik Devletleri'ne karşı radyo yayınlarından propaganda amaçlı olarak etkili bir şekilde yararlanmıştı. Özellikle Naziler, İngiltere'nin savaş direncini kırmak ve İngiliz kamuoyundaki Müttefik propagandasının gücünü zayıflatmak için İngiltere üzerine propaganda amaçlı radyo yayınları gerçekleştirmişti. Bu aşamada Naziler, Lord Haw-Haw takma adıyla ABD doğumlu Britanyalı William Joyce'su İngiltere'ye karşı Nazi propaganda yayınlarını seslendirmekle görevlendirmişti. Çalışmada ilk olarak Lord Haw-Haw'ın radyo propagandası kapsamlı olarak incelenmiş ve Lord Haw-Haw özelinde radyo yayınlarının Nazi propagandasındaki rolü ve İkinci Dünya Savaşı'nda radyonun karşı propaganda aracı olarak kullanılması ortaya konulmaya çalışılmıştır. Ardından 1940 tarihinde Lord Haw-Haw'a karşı Müttefik Devletleri'nce hazırlanan Nasti News adlı propaganda kısa filmleri çalışmada göstergebilimsel açıdan analiz edilmiştir. Böylece çalışmada, Nazi Almanyası'nın radyo yayınlarının propaganda etkisini kırmak amacıyla Müttefik Devletleri'nin ne şekilde propaganda yürüttüklerine ışık tutmak amaçlanmıştır. Çalışmada elde edilen bulgularda, Müttefik Devletleri'nin propaganda faaliyetlerinin mizahi bir dil kullanarak, Nazi rejimini itibarsızlaştırılmaya, Nazi Almanyası ile işbirliği yapan Joyce'u da vatan haini olarak nitelendirmeye çalıştığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Radyo, Propaganda, Kısa Film, Nazi Almanyası, İngiltere

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi : 18.10.2019

Kabul Tarihi: 26.11.2019

ORCID ID: 0000-0002-1523-4649.

E-mail: caner.caki@inonu.edu.tr

An Examination of the United Kingdom "Nasti News" Short Film Propaganda Against "Lord Haw-Haw" Radio Propaganda in Nazi Germany

CANER AKI

Abstract

Nazi Germany effectively exploited radio broadcasts against the Allied States for propaganda purposes. In particular, Nazis broadcasted on The United Kingdom to break down the war resistance of British people and undermine the power of Allied propaganda in the British public. At this stage, Nazis commissioned the British-born British William Joyce under the pseudonym Lord Haw-Haw to perform Nazi propaganda broadcasts against The United Kingdom. Firstly, the role of radio broadcasts in Nazi propaganda and the use of radio as a counter propaganda tool in the Second World War were tried to be revealed within the scope of the study, examining Lord Haw-Haw's radio propaganda extensively. Then, Nasti News propaganda short films prepared by Allied States against Lord Haw-Haw in 1940 were examined using semiotic analysis. Thus, it was aimed to explain how the Allied States made propaganda in order to reduce the propaganda effect of the radio broadcasts of Nazi Germany in this study. In the findings of the study, it was revealed that the propaganda activities of the Allied States attempted to discredit the Nazi regime and call Joyce as traitor who cooperated with Nazi Germany, using a humorous style.

Keywords: Radio, Propaganda, Short Film, Nazi Germany, The United Kingdom

Research Paper

Received: 18.10.2019

Accepted: 26.11.2019

ORCID ID: 0000-0002-1523-4649.

E-mail: caner.caki@inonu.edu.tr

1.Giriş

Propaganda, belirli bir görüş, fikir veya ideolojinin kitleler iletişim araçları vasıtasıyla tek yönlü iletişim odaklı otoriter bir üslup içerisinde kitlelere aktarılmasını ifade eden ikna odaklı bir iletişim türüdür. Propaganda doğrudan propaganda yapan kişinin arzulanmış niyetini ortaya koymaktadır (Jowett ve O'Donnell, 2014: 1). İkinci Dünya Savaşı'nda radyo yayınları, hem Müttefik Devletleri hem de Mihver Devletler tarafından etkili bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır. Özellikle Mihver Devletler içerisinde yer alan Nazi Almanyası, radyo yayınları ile hem kendi halkının savaştaki moralini yüksek tutmayı ve Wehrmacht'*ın savaşı kazanacağına yönelik inancı güçlendirmeyi, hem de Müttefik Devletleri'nin savaştaki direncini zayıflatmayı amaçlamıştır. Bu süreçte Naziler, radyo yayınlarını sınırlarının dışına çıkararak, Müttefik Devletleri'ne hitap eden propaganda yayınları yapmaya başlamıştır. Naziler tarafından propaganda yayınlarında görevlendirilen sunucular, propaganda yapılan ülkenin diline hakim olan kişilerden seçilmiştir. Bu süreçte de Nazilerin yurt dışı radyo yayınlarında öne çıkan isimlerin başında ABD doğumlu Britanyalı William Joyce gelmiştir. Joyce, Lord Haw-Haw takma adıyla Nazi Almanyası üzerinden İngiltere'ye karşı radyo yayınları gerçekleştirmiştir. Özellikle radyonun iletişim aracı olarak dünya genelinde altın çağını yaşadığı bir döneme denk gelmesi, Joyce'un radyo yayınlarının, kitleler üzerinde etkili olmasını sağlamıştır. Joyce'un propaganda yayınlarının zaman içerisinde İngiltere'de etkili olmaya başlaması ile birlikte de, Müttefik Devletleri Joyce'un İngiltere halkı üzerindeki etkisini kırmak amacıyla Joyce'un itibarsızlaştırılmasına yönelik propaganda faaliyetleri yürütmeye başlamıştır. Joyce'un yayınları, savaşın son günlerine kadar karşı propaganda bağlamında İngiltere için önemli bir tehdit oluşturmuştur.

Nazi Almanyası'nda radyo yayıncılığını inceleyen çok sayıda akademik çalışmaya rastlanmaktadır. Bu çalışmalar içerisinde; Kris ve Speier (1944), Nazilerin radyo propagandasında ev yayınlarını; Wulf (1964), Nazi Almanyası'nda basın ve radyoyu; Diller (1975), 1923-1945 yılları arasında Frankfurt radyosunu; Hay (1976), nasyonal sosyalizmde radyo oyununu; Rimmel (1977), 1933-1945 yılları arasında Kuzey Almanya'da radyoyu; Würffel (1978), Nazi Almanyası'nda radyo tiyatrosunu; Diller (1980), Nazi Almanyası'nda radyo politikasını; Köhntopp ve Zielinski (1990), 1923–1941 yılları arasında Alman radyo ve televizyonunu; Marx (1992), Nazilerin 1940–1941 yılları arasında Güney Afrika'ya gerçekleştirdiği propaganda amaçlı radyo yayınlarını; Perkins (1994), Nazilerin 1930'larda Avustralya'ya kısa dalga yayınını; Schieder (1995), Nazi Almanyası'nda radyo ve din ilişkisini; Bathrick (1997), Nazi radyosundan gerçekleştirilen müzik yayınını;

*Nazi Almanyası döneminde Alman Silahlı Kuvvetleri'ne verilen isim.

Doherty (2000), İngiltere'ye yönelik faaliyette bulunan Nazi propaganda radyosunu; Dussel (2002), Nazi Almanyası'nda ve sonrasında politika bağlamında radyoyu; Koch (2003), Wunschkonzert özelinde Nazi Almanyası'ndaki radyo programını; Saldern (2004), Weimar Cumhuriyeti'nden Nazi Almanyası'na geçiş dönemi boyunca radyo yayıncılığında halk (Volk) ve anavatan (Heimat) kültürünü; Mühlenfeld (2006), nasyonal sosyalist radyo politikasının temellerini; Pinard (2007), 1941-1945 yılları arasında Nazi Almanyası'nın denetimindeki Çek radyosunu; Hickethier (2009), Hitler özelinde Nazi Almanyası'ndaki radyo yayıncılığını; Kasım (2011), Nazi Almanyası'nda radyonun propaganda aracı olarak kullanılmasını; Pollex (2011), nasyonal sosyalizmin propaganda aracı olarak radyoyu; Hoffmann (2013), Nazi Almanyası ile Mussolini İtalyası'nda günlük basın ve radyo karşılaştırmasını; Shirer (2014), Nazi Almanyası'nda radyo yayınlarını; Adena, Enikolopov, Petrova, Santarosa ve Zhuravskaya (2015), İkinci Dünya Savaşı öncesinde radyo boyutunda Almanya'da Nazilerin yükselişini; Barović (2015), Nazi medya sisteminde radyo ve televizyonu; Von Saldern (2016), nasyonal sosyalist toplumun radyodaki sunumunu incelemiştir.

Çalışma kapsamında Naziler tarafından yürütülen Lord Haw-Haw radyo yayınlarının propaganda amaçlı kullanımı detaylı olarak incelenmiştir. Ardından da Lord Haw-Haw'a karşı hazırlanan ve 1940 tarihinde oyuncu Geoffrey Sumner'in rol aldığı Nasti News adlı propaganda kısa filmleri göstergebilimsel açıdan analiz edilmiştir.

2 . İkinci Dünya Savaşı'nda Radyo Yayıncılığında Propaganda Savaşları

Adolf Hitler liderliğindeki Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi (NSDAP), 30 Ocak 1933 tarihinde Almanya'da iktidara geldikten sonra Dr. Joseph Goebbels'in yönetiminde Halkı Aydınlatma ve Propaganda Bakanlığı kurulmuştu. Goebbels, bakanlık bünyesinde Almanya'daki tüm kitle iletişim araçlarını denetimi altına almış, NSDAP ve Nazizm karşıtı tüm yayınların yasaklanmasını sağlamıştı. Goebbels, Alman basını üzerinde de kontrolü kurduktan sonra ülkede Nazi rejimine karşı hiç bir muhalif unsurun oluşumuna izin vermemişti. Naziler, iktidarlardı dönemde Almanlar üzerinde tahakküm kurabilmek amacıyla gazete, dergi, sinema, poster vb. tüm kitle iletişim araçlarından etkili bir şekilde yararlanma yoluna gitmişti. Bu süreçte özellikle Nazilerin ilgi odağı olan kitle iletişim aracı ise radyo olmuştu (Öymen, 2014: 170). Naziler, radyonun propaganda amaçlı gücünden etkili şekilde yararlanabilmek için Almanya'da her evde bir radyonun olmasına yönelik çalışma yürütmüştü. Nazi rejimi, Almanların radyo setine çok uygun fiyatlarda ulaşmasını sağlamıştı (Welch, 2004: 219). Diğer yandan Naziler, Almanların sık kullandığı yerlere de radyolar yerleştirerek, radyonun kamusal alanda da propaganda hizmeti

görmesine yol açmıştı. Bunun haricinde Naziler, Hitler'in ve Alman propagandacıların konuşmalarının doğrudan kitlelere ulaşmasını sağlayabilmek için meydanlara da radyo alıcıları yerleştirmişti. Hitler, yazıdan ziyade hitabetin propaganda açısından daha etkili olduğunu savunmaktaydı (Koschorke, 2016: 67). Radyo üzerinden doğrudan kitlelere hitap edilebilmekteydi. Hedef, Alman radyo programlarında olduğu gibi diğer kitle iletişim araçlarında da yine Yahudiler olmuştu. Yayınlarda antisemitist söylemlere yer verilmiş; Nazilerin, dünyayı ele geçirmeye çalıştıklarını iddia ettikleri Yahudilere karşı savaştığı aktarılmıştı.

İkinci Dünya Savaşı başladığında da Naziler, radyoyu etkili bir propaganda aracı olarak kullanmaya devam etmişti. Bu süreçte Alman radyo yayınları pek çok farklı dilde, gerek Almanya'da ve Almanya'nın müttefiki olduğu ülkelerde gerekse Almanya'nın düşmanlarına yönelik propaganda yayınları yapmıştı. Naziler, Almanya'da gerçekleştirdikleri radyo yayınlarında Alman halkının, Nazi rejimine karşı güvenini sürdürmeyi ve Alman ordularının da savaşı kazanacağına yönelik inançlarını arttırmayı amaçlamıştı. Nazilerin müttefiklerine yönelik yapılan radyo yayınlarında ise yine Alman ordularının savaşı kazanacağına yönelik algının güçlenmesine çalışılmıştı. Diğer yandan Almanya dost bir ülke olarak kitlelere sunulmuş, Almanya'nın dünyaya demokrasi ve adalet getireceğine yönelik algının inşa edilmesi hedeflenmişti. Alman radyo yayınlarına büyük ilgi olabilmekteydi (Nordbruch, 2011: 183). Müttefik Devletleri'ne yönelik gerçekleştirilen Alman radyo yayınlarında ise Almanya'nın cephelerde kazandığı zaferlere, Müttefik Devletleri'nin kayıplarına değinilerek, Müttefik Devletleri'nde savaşın kazanılacağına yönelik umudun yok edilmesine çalışılmıştı.

İkinci Dünya Savaşı'nda Müttefik Devletleri tarafından Nazi Almanyası'na karşı da propaganda amaçlı radyo yayınları hazırlanmıştı. Naziler Almanya ve Müttefik Devletleri'nin Almanya'nın işgali altındaki topraklarda Müttefik Devletleri tarafından gerçekleştirilen radyo yayınlarına karşı mücadele etmekteydi. Bu süreçte Müttefik Devletleri'ne ait radyo yayınları içerisinde Nazi Almanyası için en büyük tehlike oluşturan yayınlar, Sovyetler Birliği tarafından gerçekleştirilmekteydi. Özellikle Moskova Radyosu ciddi bir tehdit oluşturmaktaydı. Moskova Radyosu'nda yayınları Yuri Levitan gerçekleştirmekteydi (Rudolf, 1995: 60). Nitekim Sovyet propagandası, Nazi Almanyası'nın işgali altında bulunan sosyalist grupları, partizan olarak Alman ordularına karşı direnişe çağırıyordu. Sovyet radyo yayınları zamanla Nazi Almanyası'na karşı Avrupa kıtasında güçlü bir direnişin oluşmasına neden olmuştu. Radyo yayınları ile savaşmaya teşvik edilen partizan kuvvetleri, Alman ordularının lojistik hatlarına önemli zararlar vermiş, Müttefik Kuvvetleri'nin Almanya'ya karşı ilerleyişine pek çok açıdan destek sağlamıştı. Bu

süreçte Naziler için tehlike oluşturan radyo yayınlardan bir diğeri de Alman ordularına karşı savaşıyan Hür Fransa Kuvvetleri'nin (Forces françaises libres) lideri general Charles de Gaulle tarafından gerçekleştirilen radyo yayınları olmuştur. De Gaulle, radyo yayınları üzerinden Fransızları Almanlara karşı direnişe çağırarak ve Fransa'da Alman ordularına karşı direnişin güçlenmesine yol açmıştır. Bu süreçte Almanya'nın etkisi altındaki Vichy Fransası'ndan Philippe Henriot, Hür Fransa Kuvvetleri'ne karşı radyo yayınları gerçekleştirmekteydi (Chadwick, 2011: 232).

Alman propagandası, Müttefik Devletleri tarafından Nazi Almanyası'na karşı gerçekleştirilen radyo yayınlarının Yahudilerin kontrolü altına girdiğini iddia etmişti. Bu amaçla hazırlanan propaganda posterlerinde Müttefik Devletleri tarafından gerçekleştirilen radyo programlarındaki sunucuların Yahudiler olduğu belirtilmişti. Örneğin Naziler, 1944 yılında hazırlanan Nimbus Libéré adlı propaganda çizgi filminde Londra üzerinden yayın yapan sunucunun Yahudi olduğunu göstermişti (Delporte, 2001: 367). Diğer yandan Nazi rejimi, Alman halkının Müttefik Devletleri'nin radyo yayınlarını dinlenmesini yasaklamıştı. Nitekim Nazi Almanyası'nda Müttefik Devletleri'nin radyo yayınlarını dinleyenlerin vatan haini olduğuna yönelik algı inşa edilmişti. Özellikle 1943 yılında itibaren Nazi Almanyası'nın cephelerde inisiyatifini kaybetmesi ile Müttefik Devletleri'nin radyo yayınlarının propaganda etkisinin daha da güçlenmesi söz konusu olmuştur. Nitekim Müttefik Devletleri'nin radyo yayınları, Nazi rejimi tarafından sansürlenmiş Alman ordularının cephelerde aldığı yenilgileri ifşa edebilmekteydi.

3. Radyo Yayıncılığında Lord Haw-Haw'ın Propaganda Rolü

İkinci Dünya Savaşı, Nazi Almanyası'nın 1 Eylül 1939 tarihinde Polonya'yı işgal etmesi ile birlikte resmi olarak başlamıştı. İngiltere ve Fransa, Nazilerin Polonya'yı işgalinden iki gün sonra Nazi Almanyası'na karşı savaş ilan etmişti. Naziler, İngiltere ve Fransa'nın savaş ilanına karşılık olarak her iki ülkeye karşı yoğun bir karşı propaganda faaliyetine girişmişti. Goebbels liderliğindeki Nazi propagandası, dönemin kitle iletişim araçlarını Müttefik Devletlerin yönetimlerini itibarsızlaştırmak ve Alman ordularının askeri başarılarını yüceltmek amacıyla kullanmıştı. Özellikle bu süreçte Nazi propagandası Müttefik Devletleri'ne karşı yürüttüğü propaganda faaliyetlerinde dönemin en etkili kitle iletişim araçlarından biri olan radyodan sıklıkla yararlanmıştı. Radyo savaşları, cephelerdeki savaş gibi Polonya'nın işgalinden hemen sonra başlamıştı (Durant, 1940: 443).

Naziler, savaşın üçüncü yılında Avrupa kıtasının büyük bir bölümünü kontrolleri altına almaya başlamıştı. Bu süreçte başta Fransa olmak üzere Müttefik Devletleri'nin bir kısmı Nazi Almanyası'na teslim olmuş ve teslim olan bu ülkelerde Nazi yanlısı yöne-

timler iş başına gelmişti. Buna karşın Nazi Almanyası, diğer Müttefik ülkelerde olduğu gibi İngiltere'yi işgal etmeyi başaramamıştı. Alman savaş uçakları, İngiltere'nin savaş dışı kalabilmesi için ülkeyi yoğun bombardımana tutmuştu. İngiliz yönetimi, Alman hava saldırılarından ağır şekilde zarar görmesine karşın Nazi Almanyası'na teslim olmayı reddetmiş ve kararlı bir şekilde direnişini sürdürmüştü (Hart, 2015: 153). Özellikle bu süreçte İngiltere kralı VI. George'un ülkeyi terk etmemesi ve bombardımanda zarar gören halka ziyaretlerde bulunması İngiltere'nin savaşa isteğini daha da güçlendirmişti. Diğer yandan Nazi Almanyası'nın İngiltere'ye yönelik başlattığı Blitz*'in başarısız olması, Nazilerin, İngiltere'yi savaş dışı bırakmak için başka yöntemlere başvurmasını gerektirmişti.

Nazi Almanyası, İngiltere'nin savaş dışı kalabilmesi için propaganda silahını etkili bir şekilde kullanmayı amaçlamıştı. Bu amaçla Naziler, radyo yayınları üzerinden İngilizleri etkilemeyi amaçlamıştı. Naziler, radyo yayınları üzerinden İngiliz savunma hattını aşarak, doğrudan İngilizler ile temas kurmayı hedeflemişti. Böylece Alman radyo yayınları, İngiliz yönetimi tarafından gerçekleştirilen propaganda yayınlarına önemli bir alternatif teşkil edebilecek ve Nazi propagandasının İngiliz kamuoyunu istediği yönde etkilemesi mümkün olabilecekti. Bu amaçla İngilizceyi anadili gibi konuşan ve Nazizm ideolojisine yakın sunucular üzerinden propaganda yayınlarının yapılmasına karar verilmişti. Bu iş için en uygun kişi ABD doğumlu Britanyalı William Joyce seçilmişti. Britanya Faşistler Birliği üyesi olan Joyce, 1940 yılında da Alman vatandaşlığına geçmiş ve İngiliz yönetimine karşı Nazi rejimini destekleme kararı almıştı. Joyce, İngiltere'ye karşı yayınları Lord Haw-Haw takma adıyla yapmıştı. Lord Haw-Haw takma adı yalnızca Joyce tarafından kullanılmamış, Nazi Almanyası adına çalışan ve İngilizce yayın yapan diğer sunucular içinde bu takma ad ön plana çıkmıştı. Buna karşın Lord Haw-Haw ismi zamanla Joyce ile özdeşleşmiş ve Joyce, diğerlerinin isim üzerindeki etkisini kırmayı başarmıştı. 3 Eylül 1939 tarihinde İngiltere, Almanya'ya savaş ilan etmişti. On beş gün sonra Joyce, "İngiliz Haberlerin Spikeri" olarak Alman Radyo Şirketi'nde işe başlamıştı (Lawrence, 1950: 73).

Joyce'un İngiltere'ye yönelik propaganda yayınları Almanya arıyor, Almanya arıyor, Almanya arıyor (Germany calling, Germany calling, Germany calling) sözleri ile başlamaktaydı. Joyce, yayınları Nazi Almanyası'nın başkenti Berlin'de gerçekleştirilmekteydi. İlerleyen dönemde Nazi Almanyası üzerinde Müttefik Devletleri'nin hava bombardımanı artınca Joyce, Lüksemburg ve Apen'a üzerinden yayınlarına devam etmişti. Joyce'un yayınları, İngiltere'de önemli bir kitleyi etkilediği, milyonlarca İngiliz'in Joyce'un yayınlarını dinlediği tahmin edilmektedir. Joyce, yayınlarında İngiltere'nin Nazi Almanyası'na karşı savaşı sürdürmemesi ve en kısa sürede teslim olması

*7 Eylül 1940 ile 16 Mayıs 1941 tarihleri arasında Nazi Almanyası tarafından İngiltere'nin aralıksız bombalanmasına verilen isim.

gerektiğini telkin etmekteydi. Joyce'un İngiltere'yi teslim olmaya çağıran söylemleri alaycı ve tehdit içerebilmekteydi. Diğer yandan Alman radyo propagandasının potansiyel yıkıcı gücü bulunmaktaydı (Fox, 2019: 79). Bu süreçte Joyce'un konuşmaları, İngilizleri halkını doğrudan teslim olmaya ikna etme amacındaydı.

İngiltere, Nazi Almanyası'na karşı İkinci Dünya Savaşı sırasında önemli kayıplar vermişti. İki taraf arasında geçen çatışmalarda, Alman orduları binlerce İngiliz askerini esir aldığından İngilizler, Nazilerin elinde esir bulunan yakınlarının durumlarını öğrenebilmek için Joyce'un programlarını dinlemeyi tercih edebilmekteydi. Zaman içerisinde İngilizlerin Alman ordularına karşı verdiği kayıpların artması, Joyce'un programlarının daha da önemli hâle gelmesine yol açıyordu. İngilizlerin bir kısmının savaş döneminde İngiliz medyasının sansüre uğradığını düşünmesi, haber kaynağı olarak Joyce'un tercih edilmesine neden olabilmekteydi. Bu aşamada İngilizlerin bir kısmı, Joyce'un radyo yayınları üzerinden gerçek bilgilere ulaşabileceklerini düşünebilmekteydi. Özellikle İngiliz haber kaynaklarından yeterli bilgi alınamadığı durumlarda Joyce'un radyo yayınları önemli hâle gelebilmekteydi. İngilizler, Joyce'un konuşmalarını dinlerken istemsiz olarak Nazi propagandasına da maruz kalabilmekteydi. Britanya Faşistler Birliği üyesi olan Joyce, ideoloji olarak Nazizm ideolojisine yakın bir çizgide bulunuyordu. Bu açıdan Naziler için Joyce, İngilizlerin ideolojik olarak istenilen yönde ikna edilmesinde önemli bir figür hâline gelmişti. Joyce, Naziler gibi antisemitist fikirlere sahipti (Anne, 2018: 211). Bu süreçte Naziler, Joyce'ugerek İngilizlere gerekse Almanlara ideal İngiliz faşist olarak lanse etmekteydi. Nazilerin Joyce üzerinden gerçekleştirdiği propagandalar, Joyce'un gerek Almanlar gerekse İngiliz faşist sempatanlar arasında kült kişilik olmasına yol açmıştı. Joyce'un popülaritesinin artması, LordHaw-Haw takma adının tamamen kendisiyle özdeşleşmesine yol açmıştı. Böylece LordHaw-Haw adı anıldığında yalnızca Joyce akla gelmiş, diğer LordHaw-Haw takma adını kullanan sunucular ikinci planda kalmıştır.

Joyce'un Nazi Almanyası'nda ve İngiltere'de ününün artması, radyo yayınlarını da olumlu yönde etkilemiş ve zaman içerisinde Joyce milyonlara ulaşan bir haber sunucusu hâline gelmişti. Naziler için Joyce'un programları iki açıdan büyük önem taşımaktaydı. Birincisi Joyce, İngiltere'ye karşı doğrudan ideolojik yönlü propagandaya yer verilmekteydi. Bu da Nazizm ideolojisinin İngiltere'de tanınması ve destek bulması için önemli bir fırsat oluşturmaktaydı. İkincisi, Joyce'un programları doğrudan propaganda içeriği taşımaktaydı (Houswitschka, 2003: 253). Nazi Almanyası döneminde gerçekleştirilen programlarda kimi zaman propaganda söylemleri, kitlelerin dikkatini çekebilmek ve onları sıkmamak için ikinci plana atılabilmekteydi. Bu durumda doğrudan propaganda yerine insanların dikkatini

çekebilmek için güldürü öğeleri gibi farklı şekiller kullanılmaktaydı. Buna karşılık Joyce'un radyo programları doğrudan propaganda amacına hizmet etmekteydi.

Joyce, programında komünizm ideolojisini de büyük bir tehlike olarak ortaya koymaktaydı. Özellikle Sovyetler Birliği'nin yalnızca Nazi Almanyası için değil, bütün Avrupa için tehdit oluşturduğunu belirtmekteydi. Joyce'un yaptığı radyo yayınlarında, ideolojik propagandanın dışında İngilizlerin, Waffen-SS bünyesinde İngiliz Özgür Birlikleri (Britisches Freikorps) adı verilen askerî birlik içerisinde savaşmaları da teşvik edilmekteydi. İkinci Dünya Savaşı'nın son döneminde Nazi Almanyası ciddi oranda asker sıkıntısı yaşamaya başlamıştı. Avrupa kıtasında çeşitli cephelerde savaşan Alman ordusu, asker sıkıntısını giderebilmek için işgal altında bulunan veya Müttefik Devletlerinin mevcut yönetimlerine muhalif olan insanları Waffen-SS¹ birimlerinde gönüllü olarak savaşmaya teşvik etmekteydi. Böylece Naziler tarafından cephelerde yaşanan asker kayıplarının belirli bir oranda telafi edilmesi amaçlanmıştı. Joyce tarafından yürütülen propaganda yayınları, Nazilerin asker ihtiyacını karşılama açısından da önem taşımaktaydı. Joyce'un ününü arttıran bir diğer etmen de yazdığı *Twilight Over England* (İngiltere Üzerindeki Alacakaranlık) adlı kitap olmuştu. Joyce kitabında Yahudilerin İngiltere üzerinde tehdit oluşturduğunu iddia etmişti. Antisemitist bir temelde yazılan kitap, Nazizm ideolojisinin Yahudi karşıtı söylemleriyle benzerlik taşımaktaydı. Joyce'un gerek radyo yayınları gerekse Nazi Almanyası'na propaganda boyutunda sağladığı katkılar, kendisinin Nazi Almanyası'nda saygın bir konuma gelmesini sağlamıştı. Ama bu durum Joyce'undaha sonra ülkesinde hain olarak cezalandırılmasına sebep olacaktı (Douglas, 2014: 208). Joyce'un radyo programları İngiltere'nin dışında Kuzey Amerika'daki izleyicilere de hitap etmekteydi. İngiltere ve Kuzey Amerika'nın dışında da radyo programları dünya geneline seslenmekteydi. Naziler radyonun propaganda aracı olarak etkisinin farkında olduğundan, radyo yayınlarını 30 civarında farklı dilde gerçekleştiriyorlardı. Böylece Nazi propagandası daha geniş bir hedef kitlesine ulaşabilmekteydi. Radyo yayınları, düşmanın moralini bozmada ve düşmanın savaşın kendi lehlerine biteceğine yönelik inançlarını azaltmada önemli rol oynamaktaydı. Bu süreçte radyo yayınlarında Wehrmacht'ın Avrupa'da elde ettiği askerî başarıları yer verilmekteydi. Programlar içerisinde, Müttefik Devletlerinin ordularının teslim olması, uçaklarının düşürülmesi ve Müttefik gemilerinin batırılması yer almaktaydı. Özellikle Müttefik Devletlerine ait kayıpların büyüklüğü üzerine odaklanılmakta ve Müttefik Devletleri üzerinde korku ve endişe oluşturulması amaçlanmaktaydı.

¹Nazi Almanyası'nda kurulan askerî kollardan biridir.

Resim 1. 1942 Tarihli İngiliz Kartpostalında Joyce'un Hiciv Edilmesi

(Kaynak: History Today, 2019)

İkinci Dünya Savaşı'nda Joyce'un radyo yayınlarının etkisini azaltabilmek için Müttefik Devletleri tarafından Joyce'un itibarsızlaştırmasına yönelik propaganda faaliyetine girilmişti. Bu amaçla İngiltere'de Joyce'u eleştiren kartpostal hazırlanmıştı. Hazırlanan kartpostalın üzerinde Joyce'un yaşlandırılmış resmi ve "Bu ne büyük yürekli Arthur, ne de eski bir aşâğılık... Ah hayır! Hamburg'dan gelen eşek. Lord Haw-Haw, Hee-Haw-Haw, Hee-Haww!" yazısı bulunmaktaydı (Resim 1). 1943 yılında hazırlanan Tokio Jokio adlı çizgi filmde de Joyce, anıran bir eşeğe benzetilmişti (Resim 2). Bu ve benzeri propagandalar ile Joyce üzerinden Nazi Almanyası'nın da hicvedilmesi amaçlanmıştı.

Resim 2. 1943 Tarihli Tokio Jokio Çizgi Filmi'nde Joyce'un Hiciv Edilmesi

(Kaynak: Alchetron, 2019)

Joyce'un radyo yayınlarının propaganda etkisi, Nazi Almanyası'nın elde ettiği askerî başarılarla doğru orantılı olarak ilerlemekteydi. Nazilerin Avrupa ülkelerini kısa sürede işgal etmesi ve Nazilerin işgal edilen ülkelerde kendi istedikleri yönetimleri iktidara getirmesiyle radyo yayınlarında Nazi Almanyası'nın gücünün yansıtılması sağlanmaktaydı. İngilizler, radyo yayınlarının doğrudan Nazi propagandası olduğunu bildiği hâlde, bilgi alma ihtiyaçlarını giderebilmek için Nazilerin yayınlarını dinlemeye devam edebilmekteydi. Bu süreçte İngilizler bekledikleri bilgileri duyma umuduyla Nazilerin propaganda yayınlarını dinlemek zorunda kalmaktaydı. Nitekim savaş nedeniyle gazete ve dergi gibi Alman yazılı basınının İngiltere'ye ulaşması engellediği için İngilizlerin tek haber kaynağı Alman radyosu hâline gelmekteydi. Bu süreçte de İngilizce yayın yapan ve doğrudan cephelerdeki durumdan bahseden Joyce'un radyosuna ilgi artmaktaydı. Nazi Almanyası, 1943 yılından itibaren Müttefik Devletleri karşısında ağır yenilgiler almaya ve işgal ettiği ülkelerden kademeli olarak geri çekilmeye başlamıştı. Alman ordusu, Stalingrad'da Sovyetler Birliği'ne karşı yenilgi almıştı (Macksey, 2012: 78). 6 Haziran 1944 tarihinde de Müttefik Devletleri tarafından başlatılan Normandiya Çıkarması ile birlikte Nazi Almanyası hızla çöküşe doğru ilerlemişti. Yaşanan tüm bu süreçte Naziler, propaganda faaliyetlerini savaşın başında zafer elde ettikleri dönemlerdeki gibi yoğun olarak sürdürmeye devam etmişti. Joyce da, radyo yayınlarını Hitler'in intihar ettiği 30 Nisan 1945 tarihine kadar sürdürmüştü. Savaştan sonra Joyce, ihanetten suçlu bulundu ve asılarak idam edildi (Holmes, 1994: 118).

4. Lord Haw-Haw Radyo Programını Eleştiren Nasti News'in Göstergebilimsel Analizi

4.1. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada, Lord Haw-Haw radyo programını eleştiren Nasti News'in göstergebilimsel analizi yapılmıştır. Çalışmada belirlenen sekanslar Amerikalı dilbilimci Charles Sanders Peirce'in göstergebilim anlayışı ışığında analiz edilmiştir. Göstergebilim, kültür içerisinde anlamlandırılan göstergeleri inceleyen bir bilim dalıdır (Guiraud, 2016: 17). Göstergebilim alanındaki ilk çalışmaları, Peirce ile birlikte İsviçreli dilbilimci Ferdinand de Saussure gerçekleştirmiştir. Saussure, Göstergeler Modeli'nde göstergebilimi, gösteren ve gösterilen olarak iki şekilde temellendirmiştir. Peirce ise göstergebilimi; gösterge, nesne ve yorumlayıcı olarak üç temelde incelemiştir. Peirce'e göre gösterge, nesneyi temsil eden kavramı oluşturmaktaydı. Göstergede ortaya çıkan anlamlandırmanın ise yorumlayıcı olarak nitelendirilen insan zihninde şekillendiğini belirtmiştir. Peirce'in göstergebilim analizinde de görüntüsel gösterge, belirtisel gösterge ve simge olmak üzere üç kavram ön plana çıkmaktadır. Görüntüsel gösterge, gösterge boyutunda temsil edilen kavramı

doğrudan yansıtmaktadır (Rifat, 2013: 96). Örneğin bir kişinin fotoğrafı onun görüntüsel göstergesidir. Belirtisel göstergede, bir kavramının ortaya çıkması, farklı bir kavramın nedeni olmaktadır. Örneğin yangın zilinini çalması, bir yerde yangın olduğunun işaretidir. İnsanlar, yangının çıktığını, yangının zilinini çalmasından anlamaktadır. Simge ise aralarında herhangi bir benzerliğin olmadığı iki kavramdan birinin diğeri yerine kullanılmasıdır. Örneğin çarpı şeklindeki trafik işaretinin, park etmenin yasak olduğunu bildirmesi gibi (Fiske, 2017: 131).

Çalışmada incelenen 6 kısa film, Peirce'in görüntüsel gösterge, belirtisel gösterge ve simge kavramları özelinde analiz edilmiştir. Böylece çalışmada kısa filmler üzerinden Alman radyo propagandasına karşı verilen açık ve gizli mesajların ortaya konulmasına çalışılmıştır.

4.2. Çalışmanın Amacı

Çalışmada Lord Haw-Haw radyo yayınları özelinde İkinci Dünya Savaşı'nda radyo savaşlarına ışık tutulması, uluslararası radyo yayınlarının propaganda amaçlı kullanımının ortaya konulması ve Müttefik Devletleri'nin Alman radyo yayınlarına karşı hazırlanan kısa filmlerde hangi propaganda mesajlarını kullandığının açıklanması amaçlanmıştır. Bu açıdan çalışmada "İkinci Dünya Savaşı'nda Müttefik Devletleri tarafından Alman radyo yayınlarına karşı hazırlanan propaganda kısa filmlerinde hangi mesajlara yer verilmiştir?" temel sorusuna yanıt aranması hedeflenmiştir. Diğer yandan çalışmada, Nasti News kısa filmleri özelinde;

- hangi konular ön plana çıkarılmaktadır?
- Alman radyo yayıncılığı hangi açılardan eleştirilmektedir?
- Almanya'da iktidarda bulunan NSDAP ile Alman radyo yayıncılığı ne şekilde özdeşleştirilmektedir? şeklindeki sorulara da yanıt aranmaktadır.

Çalışma, Nazi Almanyası'nda radyo yayıncılığı, propaganda amaçlı radyo yayıncılığı ve radyo yayınlarına karşı yürütülen propaganda faaliyetleri üzerine çalışmak isteyen araştırmacılar için kaynak oluşturması bakımından önem taşımaktadır.

Nasti News'in kısa filmlerine, British Pathé'in Youtube hesabından ulaşılmıştır. British Pathé bünyesinde toplam 8 sekansın olduğu 8 farklı kısa film yer almaktadır. Çalışma kapsamında kısa filmler üzerine yapılan incelemede, 6 kısa filmde farklı açılardan Joyce'un ve Nazi Almanyası'nın eleştirildiği ortaya çıkarılmıştır (Resim 3) (British Pathé, 2019). Bu amaçla çalışmada 6 kısa filmdeki 6 farklı sekans, göstergebilimsel analize tâbi tutulmuştur. Çalışmada 8 kısa film olmasına karşın, 2 kısa filmde diğer kısa filmlerdeki mesajların benzeri verildiği için çalışma

dışı tutulmuş ve 6 farklı propaganda konusunu en iyi temsil ettiği düşünölen 6 kısa film göstergebilimsel açıdan incelenmiştir.

Resim 3. Nasti News'in Kapağı

4.3. Analiz

4.3.1. Yalan Makinesi Konulu Sekans

Yalan makinesi konulu sekans göröntüsel gösterge açısından incelendiğinde, sekansta gamalı haçın gölgesinde Joyce'un konuşma yaptığı aktarılmaktadır. Yine Joyce, elinde gamalı haçın olduğu bir kağıttan radyo sunumunu yapmaktadır. Joyce'un sağında Hitler'in portesi, solunda ise yalan makinesi bulunmaktadır. Yalan makinesinin üzerinde de devre dışı yazısı yer almaktadır. Hitler'in portresinde de "Daha Büyük olan Führer*" yazısı bulunmaktadır. Joyce'un hemen yanında bulunan masanın üzerinden de bir Alman askerinin gölgesi yansımaktadır.

Sekans 1. Yalan Makinesi

*Nazi Almanyası'nda devlet başkanlığı görevine getirilen kişiye verilen unvandır. Fakat Führer unvanı, Hitler ile özdeşleşmiştir.

Belirtisel gösterge boyutunda, sekansta Joyce'un tamamen Nazizm ideolojisine bağlı olduğu aktarılmaktadır. Böylece kısa filmde Joyce'un Britanya Faşistler Birliği üyesi olduğuna vurgu yapılmaya çalışılmıştır. Joyce'un Nazizm ideolojisinin denetimi altına girdiği ve Nazi Almanyası'nın çıkarlarına hizmet ettiği bildirilmektedir. Bu nedenle İngiliz kamuoyunda Joyce'un radyo yayınlarının İngiltere'nin aleyhine gerçekleştiğine yönelik algı oluşturulmaktadır. Joyce'un radyo sunumları ile birlikte İngiltere'ye ihanet ettiği aktarılmakta ve Joyce kitlelere vatan haini olarak sunulmaktadır. Joyce'un yanında yer alan yalan makinesinin çalışmaması ile yalan makinesi, Joyce'un söylediklerinin gerçek dışı olduğunu simgelemektedir. Gerçekleştirilen propagandayla İngilizlerin Joyce'un radyodaki konuşmalarına inanmamaları gerektiği aktarılmaktadır.

Tablo 1. Yalan Makinesi Konulu Sekans

Görüntüsel Gösterge	Joyce'un gamalı haçın gölgesinde, çalışmayan yalan makinesinin hemen yanında bulunması
Belirtisel Gösterge	Joyce konuşmalarını, Nazizm ideolojisi etkisinde yapmaktadır
Simge	Yalan makinesi, Joyce'un söylediklerinin gerçek dışı olduğunu simgelemektedir

4.3.2. Hitler Konulu Sekans

Hitler konulu sekans görüntüsel gösterge boyutunda analiz edildiğinde, sekansta Hitler'in Joyce'un yanında bulunan yalan makinesini incelediği aktarılmaktadır. Joyce, başlangıçta yanındaki kişinin Hitler olduğunu anlamamıştır. Joyce, yanındaki kişinin Hitler olduğunu anladığında da heyecanlanmıştır. Daha sonra Hitler'in Joyce'a madalya taktığı aktarılmaktadır. Joyce'un da gururlu bir şekilde göğsünü Hitler'e uzattığı görülmektedir. Joyce'un arkasında yine Alman askerinin gölgesi yer almaktadır.

Sekans 2. Hitler

Belirtisel gösterge açısından, sekansta Joyce'un İngiliz kralından ziyade doğrudan Hitler'in emirleri doğrultusunda hareket ettiği aktarılmaktadır. Kısa filmde Hitler'in Joyce'un radyo yayınlarından memnun olduğu, Hitler'in Joyce'un göğsüne madalya takması üzerinden gösterilmektedir. Bu açıdan Hitler'in Joyce'a taktığı madalya ile Joyce'un Nazi rejimine bağlılığını simgelenmektedir. Joyce'un Hitler ile özdeşleştirilmesine çalışılmaktadır. Bu kısa filmde de doğrudan Joyce'un vatanına ihanet ettiğine yönelik algı İngiliz kamuoyunda oluşturulmak istenmektedir. Kısa filmde, Joyce'un radyo konuşmalarını Hitler'e bağlılığı üzerinden gerçekleştirdiği ve bu nedenle Hitler'in denetiminde hareket ettiği için İngilizlerin Joyce'un konuşmalarına itibar etmemesi gerektiği mesajı verilmektedir.

Tablo 2. Hitler Konulu Sekans

Görüntüsel Gösterge	Hitler'in Joyce'a madalya takması
Belirtisel Gösterge	Joyce, tamamen Nazi rejiminin denetimindedir
Simge	Madalya, Joyce'un Nazi rejimine bağlılığını simgelemektedir

4.3.3. Hitler Selamı Konulu Sekans

Hitler selamı konulu sekans görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde, sekansta Joyce'un ağzında termometre olduğu ve koltukta oturduğu aktarılmaktadır. Joyce hasta olarak sunulmaktadır. Joyce'un yanında kolunda gamalı haç resmi bulunan bir Alman askerinin olduğu aktarılmaktadır. Alman askeri Joyce'un koltuktan kalkarak, radyo yayını yapmasını işaret etmektedir. Joyce'un asker ile birlikte Hitler'in portresine selam verdiği yansıtılmaktadır. Hitler'in portresinin hemen altında da bir Alman askerinin gölgesine yer verilmektedir.

Sekans 3. Hitler Selamı

Belirtisel gösterge boyutunda, sekansta Joyce'un yanında Alman askerinin bulunması ile Joyce'un tamamen Alman ordusu için çalıştığı ve Alman ordusunun

denetiminde hareket ettiği mesajı verilmektedir. Joyce'un Hitler selamı vermesi ile de Joyce'un tamamen Nazi Almanyası'nın çıkarlarına hizmet ettiği algısı oluşturulmaktadır. Nitekim Hitler selamı, Joyce'un Hitler'e sadakatini simgelemektedir. Bu kısa filmde de, çalışma kapsamında incelenen diğer iki kısa filmde olduğu gibi Joyce'un Naziler ile iş birliği yaptığına ve İngiltere'ye ihanet ettiğine yönelik algının oluşturulması amaçlanmaktadır. Bu yolla Joyce'un radyo yayınları, kitleler nezdinde itibarsızlaştırılmaya çalışılmaktadır.

Tablo 3. Hitler Selamı Konulu Sekans

Görüntüsel Gösterge	Joyce ve Alman askerinin Hitler'in resmini selamlamaları
Belirtisel Gösterge	Joyce, İngiliz kralının yerine Hitler'e sadakatini bildirmektedir
Simge	Hitler selamı, Joyce'un Hitler'e sadakatini simgelemektedir

4.3.4. Cinayet Konulu Sekans

Cinayet konulu sekans görüntüsel gösterge boyutunda analiz edildiğinde, sekans- ta Joyce'un örgü ördüğü aktarılmaktadır. Daha sonra yanına gelen Alman askerinin işaretleriyle Joyce yerinden kalkarak radyo yayınına başlamaktadır. Bu sırada elindeki örgüyü Alman askerine vermektedir. Joyce'un radyo yayını sırasında, yanına bir adam gelmektedir. Joyce'un yanında bulunan adamı silahıyla vurduğu aktarılmaktadır. Joyce'un adamı sakın bir şekilde öldürdüğü ve yine aynı sakınlık içerisinde konuşmasına devam ettiği gösterilmektedir.

Sekans 4. Cinayet

Belirtisel gösterge açısından, bu sekans- ta Joyce'un yanına gelen bir adamı silahıyla vurması, Joyce'un merhametsiz bir kişiliğe sahip olduğu mesajı verilmeye çalışılmaktadır. Nitekim Joyce tarafından işlenen cinayet, Joyce'un acımasızlığını simgelemektedir. Bu kısa filmle, Alman saldırıları sonucunda İngilizlerin ölmesi Joyce'u hiç etkilemediği, tam bir umursamazlık içinde olduğu algısı oluşturulmak-

tadır. Propaganda açısından değerlendirildiğinde Joyce'un acımasız olarak sunulmasıyla, İngilizlerde Joyce'a karşı nefret söylemi oluşturulması amaçlanmıştır. Bu yolla İngilizlerin Joyce'un yayınlarını dinlemesi önlenmeye çalışılmaktadır.

Tablo 4. Cinayet Konulu Sekans

Görüntüsel Gösterge	Joyce'un yayın odasına giren birisini vurması
Belirtisel Gösterge	Joyce, gerektiğinde merhametsiz olabilmektedir
Simge	Cinayet, Joyce'un acımasızlığını simgelemektedir

4.3.5. Hava Saldırısı Konulu Sekans

Hava saldırısı konulu sekans görüntüsel gösterge açısından incelendiğinde, sekansta Joyce'un bir koltuğun üzerinde uyuduğu aktarılmaktadır. Joyce uyurken, yanındaki çalar saat çalmakta ve Joyce uyanarak radyo yayınına başlamaktadır. Joyce'un radyo yayını yaparken başına Alman miğferi giydiği aktarılmaktadır. Ardından Joyce'un bulunduğu alanın bombalandığı yansıtılmaktadır.

Sekans 5. Hava Saldırısı

Belirtisel gösterge boyutunda, bu sekansta Joyce'un konuşmalarının inandırıcılığı üzerinde durulduğu ortaya çıkmaktadır. Joyce'un radyo konuşmalarının aksine Almanya'nın Müttefik Devletlerinin hava saldırılarına karşı hazırlıksız olduğu mesaj verilmektedir. Joyce'un başına kask takarak konuşmasının ardından, bulunduğu alanda meydana gelen patlama da Almanya'nın doğrudan Müttefik Devletleri tarafından hava saldırısına uğradığı algısını oluşturmaktadır. Bu açıdan Joyce'un başına taktığı kask, Nazi rejiminin savunmasızlığını simgelemektedir. Kısa filmde, Joyce'un gerçekleri söylemediğine yönelik algı oluşturularak, İngilizler nezdinde Joyce'un radyo yayınlarının etkisinin kırılması amaçlanmaktadır.

Tablo 5. Hava Saldırısı Konulu Sekans

Görüntüsel Gösterge	Joyce'un Müttefik Devletleri'nin hava saldırısına karşı kask takması
Belirtisel Gösterge	Joyce ve Nazi rejimi, Müttefik saldırılarına karşı savunmasızdır
Simge	Kask, Nazi rejiminin savunmasızlığını simgelemektedir

4.3.6. Tehdit Konulu Sekans

Tehdit konulu sekans görüntüsel gösterge boyutunda analiz edildiğinde, sekansta Joyce'un bir masanın üzerinde iskambil kağıtları ile oynadığı gösterilmektedir. Bir Alman askerinin de silahını Joyce'a doğrultarak Joyce'u radyoda sunum yapmaya zorladığı aktarılmaktadır. Joyce, askerinin zorlaması üzerine radyo yayınına başlamıştır. Joyce'un radyo yayınına başlamasıyla birlikte de Alman askeri Joyce'un yerine oturarak iskambil kağıtlarıyla oynamaktadır.

Sekans 6. Tehdit

Belirtisel gösterge açısından bu sekansta, Joyce'un radyo yayınlarını yaptığı yerde iskambil kâğıtlarıyla oynarken göstermekle radyo programlarını ciddi bir şekilde yapmadığına yönelik bir algı oluşturulması amaçlanmaktadır. Böylece Joyce'un radyo yayını yapmak konusunda isteksiz olduğu mesajı verilmek istenmektedir. Ayrıca Alman askerinin silahı Joyce'a doğrultarak oyunu bırakıp konuşma yapmaya zorlaması, Joyce'un radyo yayınlarını gönül rızasından çok, Alman askerlerinin baskısıyla yaptığına yönelik bir algı inşa etmektedir. Bu açıdan kısa filmde silah, Nazi rejiminin baskısını simgelemektedir. Kısa filmde Nazilerin baskıcı olduğu belirtilerek Joyce'u da benzer şekilde baskıyla konuşturdukları iddia edilmektedir. Joyce'un baskıyla konuştuğu algısı üzerinden de Joyce'un radyo sunumlarına İngilizlerin kuşkuyla yaklaşması amaçlanmaktadır.

Tablo 6. Tehdit Konulu Sekans

Görüntüsel Gösterge	Alman askerinin Joyce'a silah doğrultması
Belirtisel Gösterge	Nazi rejimi kendi vatandaşlarını baskı altında tutmaktadır
Simge	Silah, Nazi rejiminin baskısını simgelemektedir

5. Sonuç

Çalışma kapsamında incelenen Nasti News adlı kısa filmlerde genel olarak propaganda amaçlı iki algının inşa edilmesinin amaçlandığı ortaya çıkarılmıştır. Bunlardan ilki, Joyce'un vatan haini olarak kitlelere sunulmasıdır. Bu amaçla kısa filmlerdeki görsel kodlar içerisinde Joyce tamamen Nazizm ideolojisine bağlı ve Hitler'e sadık biri olarak aktarılmıştır. Böylece Joyce'un radyo programlarında İngilizlerin çıkarlarından çok, Almanların çıkarlarına hizmet ettiğine yönelik algının oluşturulması amaçlandığı ortaya çıkarılmıştır. Bu yolla İngilizlerin Joyce'un radyo yayınlarındaki söylemlerine kuşkuyla bakmaları hedeflenmiştir. İkinci olarak Joyce'un Naziler tarafından tehdit ve baskıyla konuşturulduğuna yönelik algının inşa edilmesine çalışıldığı saptanmıştır. Bu amaçla kısa filmlerde Joyce'un doğrudan kendi arzusuyla değil, Nazilerin zoruyla radyo yayını yaptığına yönelik mesajlar verilmiştir. Bu şekilde İngiliz kamuoyunda Joyce'un radyo yayınlarının tamamen Nazilerin istediği şekilde hazırlandığına ve sunulduğuna yönelik İngiliz kamuoyu inandırılmaya çalışılmıştır.

Joyce'un radyo yayınlarına karşı yapılan kısa film propagandasında, Joyce'un vatan haini olarak sunulması, Joyce'un itibarsızlaştırılmasına yönelik oluşturulan diğer propagandalarla tezat oluşturmaktadır. Nitekim Müttefik Devletlerince Joyce karşıtı yürütülen farklı propaganda faaliyetlerinde Joyce'un mizahi yönde eleştirisi yapılmış, Joyce kitleler nezdinde gülünç duruma düşürülerek itibarsızlaştırmaya çalışılmıştır. Böylece İngiliz kamuoyunda Joyce'un söylemlerinin ciddiyet taşımayan, gülünç yayınlar olduğuna yönelik algı oluşturmak hedeflenmiştir. Diğer propagandalardan farklı olarak kısa filmlerde doğrudan vatan haini olarak gösterilen Joyce'a karşı İngiliz kamuoyunda nefret söyleminin inşa edilmesine çalışılmıştır. Nasti News kısa filmlerindeki mizah unsurunun ise kitlelerin dikkatini çekmek için kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Propaganda amaçlı çekilen kısa filmler üzerinden Joyce'a karşı inşa edilen olumsuz algıların güçlenmesinde, radyo yayınları sırasında Joyce'un yanında kim olduğu ve hangi durumda sunum yaptığı konusunda İngilizlerin bilgisinin olmaması etkili bir şekilde kullanılmıştır. Sonuç olarak çalışmada İkinci Dünya Savaşı'nda Müttefik Devletleri tarafından gerçekleştirilen Nasti News adlı kısa film propagandasının, Nazi Almanyası'nın Lord Haw-Haw adlı radyo propagandasına karşı insanların zihinlerinde olumsuz algı oluşturmada etkili bir şekilde kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Çalışmada, Alman radyo yayıncılığıyla birlikte NSDAP yönetiminin ilişkilendirildiği ortaya çıkmaktadır. Alman radyo yayınlarının NSDAP'nin denetiminde yürütüldüğü ve haberlerin tarafsız şekilde sunulmadığı algısının oluşturulmaya çalışıldığı görülmüştür. Kısa filmlerde NSDAP'nin denetiminde olduğu iddia edilen Alman

radyo yayınlarının doğrudan NSDAP'nin propagandasını yaptığı iddia edilerek eleştirilmiştir. Böylece kısa filmlerin, radyo yayınlarının propaganda etkisini azaltmada önemli bir rol üstlendiği söylenebilir.

Radyo yayıncılığıyla ilgili literatür taraması sonucunda, radyonun propaganda alanında kullanılmasını inceleyen sınırlı çalışmanın olduğu görülmüştür. Aynı zamanda radyo propagandasının kitleler nezdinde itibarsızlaştırılmasına yönelik yürütülen propaganda faaliyetlerini inceleyen çalışmaların da oldukça sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Mevcut çalışmada elde edilen bulgular kapsamında İkinci Dünya Savaşı'ndaki radyo propagandasını ve radyo propagandasının itibarsızlaştırılmasına yönelik yürütülen faaliyetler açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışma, propaganda alanında genel manada ele alındığında, radyo propagandasının itibarsızlaştırılmasına yönelik yürütülen faaliyetleri ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır.

Çalışma, Nasti News özelinde İkinci Dünya Savaşı'nda propaganda amaçlı radyo yayıncılığına yönelik gerçekleştirilen kısa film üzerinden hazırlanan karşı propaganda ışık tutmaktadır. Çalışmada elde edilen bulgular, radyo yayıncılığının kitleler üzerindeki etkisini kırabilmek için kısa filmlerin propaganda amaçlı ne şekilde kullanabileceğini göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Gelecek çalışmalarda ise Nazi Almanyası tarafından Müttefik Devletlerinin radyo yayıncılığının etkisinin kırılması amacıyla gerçekleştirilen propaganda faaliyetlerinin, mevcut çalışmada elde edilen bulgularla karşılaştırmalı olarak incelemesinin alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Diğer yandan gelecek çalışmalarda, İkinci Dünya Savaşı'nda, Alman ve Japon radyo yayıncılığına karşı hazırlanan Tokio Jokio (1943) adlı çizgi filmin ya da doğrudan Japon radyo yayıncılığını eleştiren Tokyo Woes (1945) adlı çizgi filmin incelenmesinin İkinci Dünya Savaşı'nda radyo yayıncılığına karşı yürütülen propaganda faaliyetlerine yönelik literatüre katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

Kaynakça

- Adena, M., Enikolopov, R., Petrova, M., Santarosa, V., & Zhuravskaya, E. (2015). Radio and the Rise of the Nazis in Prewar Germany. *The Quarterly Journal of Economics*, 130(4), 1885-1939.
- Alchetron (2019). "Lord Haw-Haw'ı Eleştiren Çizgi Film", <https://alchetron.com/Tokio-Jokio>, Erişim Tarihi: 16.10.2019.
- Anne J. K. (2018). *Searching for Lord Haw-Haw: the Political Lives of William Joyce*, by Colin Holmes, Routledge Studies in Fascism and the Far Right; Abingdon: Routledge,
- Barović, V. (2015). Radio and Television in the Nazi Media System. *Vojno Delo*, 67(6), 176-181.
- Bathrick, D. (1997). Making a National Family with the Radio: The Nazi Wunschkonzert. *Modernism/Modernity*, 4(1), 115-127.

- British Pathé (2019). "Nasti News", <https://www.youtube.com/user/britishpathe/search?query=lord+haw+haw>, Erişim Tarihi: 16.10.2019.
- Chadwick, K. (2011). Radio Propaganda and Public Opinion Under Endgame Vichy: The Impact of Philippe Henriot. *French History*, 25(2), 232-252.
- Delporte, C. (2001). Humour as a strategy in propaganda film: the case of a French cartoon from 1944. *Journal of European Studies*, 31(123), 367-377.
- Diller, A. (1975). Der Frankfurter Rundfunk 1923-1945 unter besonderer Berücksichtigung der Zeit des Nationalsozialismus. Deutschland: Johann Wolfgang Goethe-Universität.
- Diller, A. (1980). Rundfunkpolitik im Dritten Reich (Vol. 2). München: Deutscher Taschenbuch Verlag.
- Doherty, M. A. (2000). Nazi Wireless Propaganda: Lord Haw-Haw and British Public Opinion in the Second World War. The United Kingdom: Edinburgh University Press.
- Douglas, R. M. (2014). Joyce Family Values: Treason, Nationality and the Case of 'Lord Haw-Haw's' Irish Cousin. *War & Society*, 33(3), 208-228.
- Durant, R. (1940). Lord Haw-Haw Of Hamburg: 2. His British Audience. *Public Opinion Quarterly*, 4(3), 443-450.
- Dussel, K. (2002). Hörfunk in Deutschland: Politik, Programm, Publikum (1923-1960) (Vol. 33). Deutschland: Verlag für Berlin-Brandenburg.
- Fiske, J. (2017). İletişim Çalışmalarına Giriş. Çev: Süleyman İrvan. 5. Basım. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Fox, J. (2019). Confronting Lord Haw-Haw: Rumor and Britain's Wartime Anti-Lies Bureau. *The Journal of Modern History*, 91(1), 74-108.
- Guiraud, P. (2016). Göstergebilim. Çev, Mehmet Yalçın. 3. Baskı. Ankara: İmge Kitabevi.
- Hart, B. L. (2015). İkinci Dünya Savaşı Tarihi. Çev: Kerim Bağrıaçık. İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Hay, G. (1976). Rundfunk und Hörspiel als Führungsmittel des Nationalsozialismus. Die deutsche Literatur im Dritten Reich. Themen-Traditionen-Wirkungen, hrsg. von Horst Denkler und Karl Prümm, Stuttgart, 366-381.
- Hickethier, K. (2009). Hitler und das Radio: Der Rundfunk in der NS-Zeit. In *Die Kultur der 30er und 40er Jahre* (pp. 191-208). München: Wilhelm Fink Verlag.
- History Today (2019). "1942 Tarihli İngiliz Kartpostalında Joyce'un Hiciv Edilmesi", <https://www.historytoday.com/archive/months-past/lord-haw-haw%E2%99s-first-broadcast>, Erişim Tarihi: 16.10.2019.
- Hoffmann, B. (2013). Die Tagespresse und der Rundfunk im Nationalsozialismus und im italienischen Faschismus im Vergleich. Hamburg: Diplomica Verlag.
- Holmes, C. (1994). 'Germany Calling': Lord Haw-Haw's Treason. *Twentieth Century British History*, 5(1), 118-121.
- Houswitschka, C. (2003). Nazi Wireless Propaganda. Lord Haw-Haw and British Public Opinion in the Second World War.(International Communications), *Jahrbuch für Kommunikationsgeschichte*, 253-255.
- Jowett, S. G. and O'Donnell, V. (2014). Propaganda & Persuasion. The United States: Sage.
- Kasım, M. (2011). Hitler Döneminde Propaganda Aracı Olarak Radyo. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 6(4), 64-75.
- Koch, H. J. (2003). Das Wunschkonzert im NS-Rundfunk (Vol. 20). Deutschland: Böhlau Verlag Köln Weimar.
- Koschorke, A. (2016). Hitler'in Kavgamı Üzerine Bir Analiz. Çev., Ayşe Kurultay. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Köhntopp, K., & Zielinski, S. (1990). Der Deutsche Rundfunk and Television: an Introduction and Bibliography of Television-Related Articles, 1923–1941. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, 10(2), 221-225.
- Kris, E., & Speier, H. (1944). *German Radio Propaganda: Report on Home Broadcasts during the War (No. 2)*. The United Kingdom: Oxford University Press.
- Lawrence, W. W. (1950). Rex v. Lord Haw-Haw. *Hastings Law Journal*, 2(1), 73-79.
- Macksey, K. J. (2012). İkinci Dünya Savaşı'nda Askeri Hatalar. Çev., M. Tanju Akad. İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Marx, C. (1992). 'Dear Listeners in South Africa': German Propaganda Broadcasts to South Africa, 1940–1941. *South African Historical Journal*, 27(1), 148-172.
- Mühlenfeld, D. (2006). Joseph Goebbels und die Grundlagen der NS-Rundfunkpolitik. *Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*, 54, 442-467.
- Nordbruch, G. (2011). 'Cultural Fusion' of Thought and Ambitions? Memory, Politics and the History of Arab–Nazi German Encounters. *Middle Eastern Studies*, 47(1), 183-194.
- Öymen, O. (2014). *Bir Propaganda Silahı Olarak Basın*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Perkins, J. (1994). 'Germany Calling': Nazi Short-Wave Broadcasting to Australia in the 1930s. *Journal of Australian Studies*, 18(42), 43-50.
- Pinard, P. R. (2007). Humor im Dienst der Verleumdung. Antisemitische, politische Sketsche'im Tschechischen Rundfunk 1941–1945. *Theresienstädter Studien und Dokumente*, (14), 92-175.
- Pollex, A. G. (2011). *Rundfunk im Dritten Reich-der Volksempfänger als Sprachrohr der nationalsozialistischen Propaganda*. München: GRIN Verlag.
- Rifat, M. (2013). *Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü: Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Rimmele, L. D. (1977). *Der Rundfunk in Norddeutschland 1933-1945: ein Beitrag zur nationalsozialistischen Organisations-, Personal-und Kulturpolitik (Vol. 41)*. Hamburg: H. Lüdke.
- Rudolf, A. (1995). Defining Jewish Architecture. *Jewish Quarterly*, 42(3), 60-62.
- Saldern, A. V. (2004). Volk and Heimat Culture in Radio Broadcasting during the Period of Transition from Weimar to Nazi Germany. *The Journal of Modern History*, 76(2), 312-346.
- Schieder, R. (1995). Religion im Radio: protestantische Rundfunkarbeit in der Weimarer Republik und im Dritten Reich. Stuttgart: W. Kohlhammer.
- Shirer, W. L. (2014). "This is Berlin": Radio Broadcasts from Nazi Germany. The United States: Rosetta Books.
- Von Saldern, A. (2016). Zur Inszenierung der NS-Volksgemeinschaft im Rundfunk. In 'Volksgemeinschaft': Mythos, Wirkungsmächtige Soziale Verheißung oder Soziale Realität im 'Dritten Reich'? (pp. 227-247). Deutschland: Verlag Ferdinand Schöningh.
- Welch, D. (2004). Nazi Propaganda and the Volksgemeinschaft: Constructing a People's Community. *Journal of Contemporary History*, 39(2), 213-238.
- Wulf, J. (1964). *Presse und Rundfunk im Dritten Reich*. Gütersloh: Sigbert Mohn-Verlag.
- Würffel, S. B. (1978). Das Hörspiel im Dritten Reich. In *Das deutsche Hörspiel* (pp. 54-73). Stuttgart: JB Metzler.